

SPIS RZECZY

<i>Marceli Kosman</i> – Szkic do portretu Uczonego	5
PRUSY POGAŃSKIE	37
Wstęp	37
Zakres przedmiotu – Charakterystyka źródeł historycznych – Metody badawcze	
Rozdział I. Dzieje Prus do początku XIII w.	40
1. Dzieje pierwotne kraju i szczepu pruskiego	
Geograficzne właściwości kraju – Pochodzenie najdawniejszych mieszkańców – Goci i Finowie. Zagadnienie Aestiów – Początki szczepu pruskiego – Najstarsze wiadomości historyczne o Prusach – Zagadnienie Gołdźi ruskiej.	
2. Stosunki polityczne i kulturalne z sąsiadami (od IX do początku XIII w.)	
Bierność polityczna Prusów – Udział Prusów w żegludze bałtyckiej – Napady i podboje duńskie – Osadnictwo oraz wpływy kulturalne normańskie – Stosunki polityczne polsko-pruskie – Polskie wpływy kulturalne i osadnictwo – Stosunki z Rusią – Stosunki z Litwą.	
3. Granice osadnictwa pruskiego w początku XIII w.	
Charakter pierwotnych granic – Granica prusko-pomorska. Ziemia chełmińska – Granica prusko-mazowiecka. Geneza Puszczy Galindzkiej – Charakter etniczny Jaćwingów, Nadrowów i Skalowów – Granica prusko-ruska i prusko-litewska – Obszar i zaludnienie.	
Rozdział II. Stan wewnętrzny Prus przed podbojem krzyżackim	60
1. Ustrój polityczny	
Pierwotna struktura polityczna – Plemiona pruskie i ich rozsiedlenie – Niższość jednostki terytorialne – Geneza i zadania polityczne związków terytorialnych – Zagadnienie ustroju monarchicznego – Naczelnicy i wodzowie – Wiece – Organizacja obrony: grody – Wojsko: pospolite ruszenie, drużyny.	
2. Ustrój społeczny i gospodarczy	
Organizacja rodziny i rodu – Kwestia naczelnictwa rodowego – Podstawy majątkowe rodu – Osadnictwo – Funkcje gospodarcze i publiczne rodu – Różniczkowanie społeczne: arystokracja i pospólstwo – Niewolnicy – Gałęzie	

gospodarstwa – Rolnictwo i jego technika – Handel, targowiska – Łupiestwo wojenne – Wieś – Dom i gospodarstwo włościańskie – Dwory możnych.	
3. Religia	
Trudność rekonstrukcji pierwotnych wierzeń – Postulaty metodologiczne – Kult przyrody – Kult przodków – Demony i bogi – Obrzędy – Kapłani.	
Zakończenie	92
Prusy na drodze do stworzenia monarchii szczepowej – Nie spełnione możliwości.	
Ważniejsza literatura	95
STOSUNKI POLSKO-PRUSKIE ZA PIERWSZYCH PIASTÓW	97
1. Społeczeństwo pruskie w. X	98
2. Zagadnienie ekspansji pruskiej w wieku X–XIII	103
3. Relacja Ibrahima ibn Jakuba o Prusach	108
4. Piastowie i Prusowie w w. X	114
5. O możliwości pruskiego pochodzenia imienia Mieszko	120
POLITYKA LUDNOŚCIOWA ZAKONU NIEMIECKIEGO W PRUSACH I NA POMORZU	125
Wstęp	125
Kolonialny charakter państwa krzyżackiego – Tendencje krzyżackiej polityki ludnościowej.	
Stosunek Zakonu do ludności pruskiej w dobie podboju Prus (1233–1283)	127
Prusy w początku XIII w. – Idea misyjna w służbie polityki – Misja bałtycka – Zakon Niemiecki a misja pruska – Terror krzyżacki – Jednanie notabli – Przetrzebienie zachodniopruskich plemion w toku wojny zdobywczej – Wytępienie wschodniopruskich plemion – Skutki niszczycielskiej działalności Zakonu.	
Działalność kolonizacyjna Zakonu	143
Przebieg kolonizacji w ziemi chełmińskiej i Prusach do r. 1525 – Organizacja ruchu kolonizacyjnego przez Krzyżaków – Stanowisko Polski – Kolonizacja Pomorza pod panowaniem Krzyżaków – Udział ludności autochtonicznej w kolonizacji na prawie niemieckim – Wyniki działalności kolonizacyjnej Krzyżaków.	
Polityka narodowościowa Zakonu	161
Rola Krzyżaków w germanizacji ziem nadbałtyckich – Ludność niemiecka a Zakon – Stanowisko prawne Prusów – Upośledzenie materialne i moralne Prusów – Stosunek Krzyżaków do ludności polskiej.	
Zakończenie	174
Ważniejsza literatura	176
AGRESJA ZAKONU KRZYŻACKIEGO NA LITWĘ W WIEKACH XII–XV	179
Źródła agresji krzyżackiej na Litwę – Pierwszy etap agresji krzyżackiej na Litwę do r. 1283 – Pierwsze natarcie Zakonu Krzyżackiego z Prus w okresie	

Spis rzeczy

zakładania podwalin pod rozwój gospodarczy tego kraju – Akcja krzyżacka przeciw Litwie w okresie sporu z Polską w latach 1309–1343 – Wzmoczenie agresji w okresie 1343–1386, ułatwione uaktywnieniem zaborczej ruskiej polityki Litwy – Przeciwnatarcie zaplecza 1386–1422 – Nie wykorzystane możliwości usunięcia Krzyżaków z Prus.

UWAGI O GENEZIE PAŃSTWA LITEWSKIEGO	227
Z ZAGADNIŃ SPORNYCH SPOŁECZEŃSTWA LITEWSKIEGO W WIEKACH ŚREDNICH	259
1. Ocena materiału źródłowego – 2. W. Książę i jego Rada – 3. Rewolucja czy ewolucja w przemianach społeczeństwa litewskiego za Jagiellonów – 4. Organizacja rodowa – 5. Geneza zróżniczkowania klasowego.	
WCIELENIE LITWY DO POLSKI W 1386 R.	294
Wstęp	294
1. Postanowienie aktu krewskiego w sprawie wcielenia	298
2. Umowa krakowska 1386 r.	331
3. Realizacja postanowienia umowy krakowskiej w sprawie wcielenia	356
Zakończenie	397
POCZĄTKI I ROLA POLITYCZNA ZAKONÓW RYCERSKICH NAD BAŁTYKIEM W WIEKU XIII I XIV	403
<i>Marceli Kosman</i> – Posłowie	451
Indeks osób	463

Wydawnictwo Literackie
Zakład Narodowy im. Kopernika, Warszawa 1987
Wydanie pierwsze
Cena 10 zł 00 k. (z uwzgl. Akc. W. P. 267 Akc. Spr. 20 75)
Państw. Zakład Wydawniczy „Lektor”
Drukarnia im. Stefana Żeromskiego w Warszawie

Wydawnictwo Literackie
Druk i oprawa: Zakład Narodowy im. Kopernika, Wydawnictwo, Warszawa, ul. Długa 51
Np. pozna. 11. 12800257 11/87